

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ТА РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА У СФЕРАХ ТОРГІВЛІ І ПОСЛУГ

УДК 338.48

Барна М. Ю., Гук Х. З.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СФЕРИ ГОСТИННОСТІ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Анотація. У статті визначено мету розвитку сфери гостинності Львівщини. Досліджено перспективи розвитку індустрії гостинності області. Наведено динаміку туристичних потоків та обсягу наданих послуг суб'єктами туристичної діяльності. Проаналізовано туристичний потенціал Львівщини. Наведено й обґрунтовано пріоритетні стратегії розвитку регіону.

Ключові слова: сфера гостинності, готельна індустрія, туристичні потоки, перспективи розвитку.

М. Barna, K. Huk

CURRENT DEVELOPMENT TENDENCIES OF THE HOSPITALITY SPHERE IN LVIV REGION

Abstract. The article determines the goal of the development of the hospitality sphere in Lviv region. Development prospects of the hospitality industry are investigated. The dynamics of tourist flows and the scope of services provided by travel companies are shown. The tourism potential of Lviv region is analyzed. Priority strategies of the regional development are provided and substantiated.

Keywords: hospitality sphere, hotel industry, tourism flows, development prospects.

1. Вступ

Сфера гостинності впродовж останніх десятиліть динамічно розвивається і стає однією з пріоритетних сфер економіки Львівської області, яка забезпечує вагомий дохід місцевому бюджету та створення нових робочих місць. Львівщина володіє унікальними історико-культурними, рекреаційними та трудовими ресурсами. Розвинена туристична інфраструктура та вигідне місце розташування сприяють туристичній привабливості. Подальший розвиток сфери гостинності потребує активізації досліджень нових форм інноваційних технологій та управлінських методик для створення якісних та конкурентоспроможних готельних продуктів у Львівській області. Ринок сфери гостинності характеризується урізноманітненням пропозиції готельного продукту як за рахунок впровадження нових видів послуг і форм обслуговування, так і за рахунок територіального розширення, формування нових туристських центрів, районів та курортних зон. Впровадження інформаційних систем і нових технологій повинно стати ключовим напрямком розвитку сфери гостинності.

Сфера гостинності як основна складова туристичної галузі цілком справедливо виступає стратегічною сферою регіонального розвитку Львівської області, що регламентовано у низці нормативно-

правових документів. Так, у стратегії розвитку Львівщини до 2015 р. однією зі стратегічних цілей визначено розвиток Львівської області як регіону чистого і привабливого навколишнього середовища, культури, туризму і рекреації [1].

Саме цей шлях сприятиме перетворенню Львівської області на великий туристичний центр України, зростанню привабливості регіону серед вітчизняних та іноземних туристів, поповненню обласного бюджету, підвищенню рівня життя населення та розвитку даної галузі.

2. Огляд літературних джерел

Дослідженню тенденцій та перспектив розвитку сфери гостинності України приділяється в наш час значна увага. Проблему розвитку готельного бізнесу розглянуто у працях таких вітчизняних та зарубіжних науковців, як А. Ю. Александрова [2, с. 52-57], М. Г. Бойко [3, с. 34], Г. П. Вітавська [4, с. 43-44], В. І. Карсекін [5], М. П. Мальська [6], Ю. Я. Опанашук [7], Л. А. Петренко, П. Р. Пуцентейло [8], В. М. Тупкало [4, с. 43-44] та багатьох інших. Так, Вітавська Г. П. і Тупкало В. М. розглядають проблеми та тенденції розвитку готельного бізнесу в Україні, пропонують шляхи вдосконалення системи управління готельним комплексом на базі стратегії розширення бізнесу [4, с. 43-44],

Опанашук Ю. Я. аналізує сучасні проблеми розвитку готельного господарства України, вирішення яких дозволить йому стати провідним фактором стимулювання туризму [7, с. 70-72], Бойко М. Г. досліджує методичні засади реструктуризації підприємств готельного господарства [3, с. 34], Петренко Л. А. розглядає вплив фінансових ринків на інвестування підприємств готельного господарства. Отже, у роботах вітчизняних і зарубіжних вчених досліджуються важливі теоретичні й практичні аспекти розвитку готельного господарства України. Разом з тим, потрібно зазначити, що сучасні тенденції та перспективи розвитку готельної індустрії Львівщини розглядаються фрагментарно і потребують більш детального вивчення.

3. Постановка завдання

Мета роботи – визначити сучасні тенденції на ринку сфери гостинності та стратегічні напрями гостинності на регіональному рівні з урахуванням особливостей географічного розташування та історико-культурного середовища Львівської області.

4. Виклад основного матеріалу

Сфера гостинності є основною складовою туристичної галузі, яка може успішно розвиватися у Львівській області.

Завдяки своїй унікальній архітектурі, багатогранній культурі та традиціям, активному відпочинку та нічному життю Львів користується заслуженою популярністю серед гостей. За результатами соціологічних досліджень встановлено, що Західний регіон, зокрема, м. Львів, у 2013 році відвідало 1 мільйон 700 тисяч туристів. Протягом 2011-2013 рр. показник туристів збільшився на 45%. Відвідувачі, як і місцеві мешканці, почуваються тут затишно та безпечно, що підтверджує рейтинг 2014 року журналу “Фокус”, у якому Львів посідає п’яте місце як найкраще місто для життя в Україні. Згідно з виданням “Reuters” Львів займає перше місце у рейтингу ТОП-10 міст Європи, які варто побачити влітку 2013 р. Поруч зі Львовом у списку Гамбург, Будапешт, Валенсія. Згідно з даними туристичної групи “The Rough Guide” Львів зна-

ходиться у списку 10 міст світу, які варто відвідати у 2014 р., та згідно з виданням Lonely Planet Львів займає друге місце в рейтингу кращих міст для відпочинку в Європі.

Все більше компаній вирішують проводити свої заходи у Львові, такі як конференції, тим-білдінги, корпоративні семінари тощо. Сприяє цьому сучасний аеропорт та повітряний зв’язок із понад десятком українських та європейських міст, серед яких такі магістральні вузли, як Франкфурт, Мюнхен, Відень, Рим, Варшава та ін.

Взимку гірськолижні курорти Славське, Тисовець, Плай та інші пропонують повний спектр послуг для шанувальників зимових видів спорту. Український уряд уже задекларував, що готуватиме кандидатуру Львова на проведення зимових Олімпійських ігор 2022 року, відтак спортивна інфраструктура лише покращуватиметься.

Львів є театральним, музичним, мистецьким центром, що продукує безліч напрямів розвитку сучасної культури і мистецтва, цікавих розваг та забав, котрі об’єднуються у розмаїтті понад 50 фестивалів, серед яких “Свято пампуха”, “Національне свято шоколаду”, “Lviv Fashion Week”, “Фестиваль писанок”, міжнародний фестиваль “Флюгери Львова”, “Alfa Jazz Fest”, “Свято сиру і вина”, міське свято “На каву до Львова”, Форум видавців у Львові та багато інших.

Львів у 2014 році став одним із найвідвідуваніших міст України і посів третє місце за динамікою обслуговування туристів. За цією ознакою Львів поступається лише Києву та Одесі. Унікальність та оригінальність пам’яток архітектури, археології, історії та мистецтва стали основою рішення ICOMOS про включення Львова до списку світових пам’яток ЮНЕСКО. На сьогоднішній день у місті офіційно зареєстровано 2007 споруд – пам’яток архітектури, історії, культури (з них – 366 пам’яток різних стилів під захистом ЮНЕСКО, 75 церков основних конфесій). У цілому на 1 км² території Львова приблизно припадає 12,5 пам’ятних об’єктів, тоді як на території України – 0,08 [9, с. 93-95]. Розвиток туризму у Львівській області за останні роки набув позитивних тенденцій. Зокрема, з 2003 по 2013 рік

Таблиця 1

Туристичні потоки у Львівську область, осіб

Роки	Кількість туристів, обслужених суб’єктами туристичної діяльності	Кількість іноземних туристів	Кількість туристів-громадян України, які виїжджали за кордон	Кількість внутрішніх туристів	Кількість екскурсантів
2003	142607	34591	26145	81871	82734
2004	128563	32020	28616	67927	96647
2005	90756	11233	35068	44455	112450
2006	93553	8427	40717	44409	140680
2007	117242	9478	58250	49514	79320
2008	143610	14062	76851	52697	78418
2009	109947	9306	59040	41601	79695
2010	153939	9894	102340	41705	56045
2011	128709	12955	81000	34754	17974
2012	124013	19033	63706	41274	33508
2013	188520	16162	131530	40828	22184

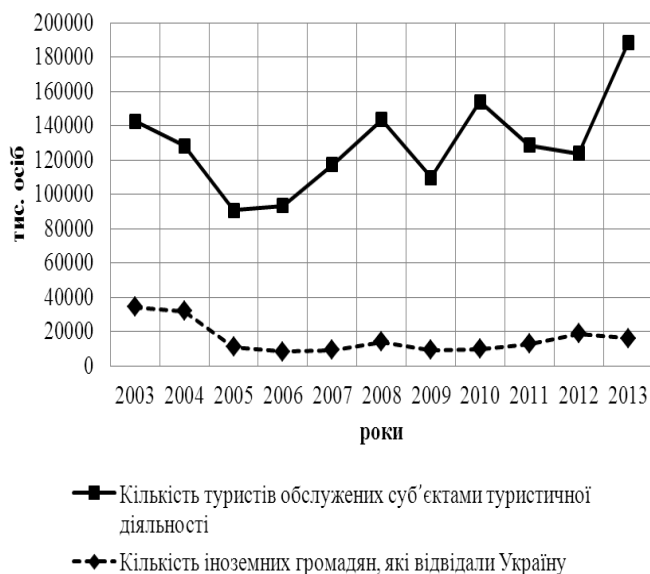
Примітка. 2003-2010 - за даними Державної служби туризму і курортів України, починаючи з 2011 року, за даними Головного управління статистики у Львівській області.

частка зростання туристів, що проживають у суб'єктах сфери гостинності Львівщини, зростає на 24,3% [10].

Аналізуючи кількість туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності України, зазначимо, що найбільшій своїй чисельності цей показник досягнув у 2013 р. (188520 тис. осіб), а на початку аналізованого періоду він становив 142607 тис. осіб (табл. 1).

Активізація розвитку готельного та туристичного бізнесу пов'язана також із певними сприятливими факторами: прийняттям Державної цільової програми розвитку туризму та курортів на період до 2022 року [12], покращенням законодавчої бази у цілому для туризму та готельної справи, розробкою серії постанов Кабінету Міністрів, спрямованих на розвиток туризму, відміною готельного збору, бюджетним фінансуванням програм із розвитку туризму, проведенням Євро-2012 [13, с. 64-69]. Всі ці тенденції призвели до збільшення об'ємів в'їзного туризму з 142607 тис. осіб у 2003 р. до 188520 тис. осіб у 2013 р. (рис. 1).

Отже, проаналізувавши дані щодо кількості іноземних громадян, які відвідали Україну з 2003 р. до 2013 р., можна зробити висновок: спостерігається чітка тенденція збільшення туристичного потоку. Так, тільки з 2005 р. по 2010 р. кількість відвідувачів країни збільшилася з 90756 тис. осіб до 153939 тис. осіб відповідно, що дорівнює 41 %.

Рис. 1. Динаміка туристичних потоків на Львівщині
Джерело: [10]

Маючи сприятливе географічне положення для розвитку туризму та готельної індустрії, на сьогоднішній день Україна займає одне з останніх місць у списку європейських країн за кількістю готелів. В Україні на тисячу мешканців припадає у середньому два готельних номери, тоді як у Європі цей показник складає не менше 14-18 [3, с. 34]. Кількість

готелів в Україні у порівнянні з визнаними туристичними центрами країн світу незначна. У Великобританії, наприклад, функціонує близько 26 тис. готелів [11, с. 238]. За даними Головного управління статистики у Львівській області у 2013 р. кількість підприємств готельного типу склала 277 одиниць (табл. 2).

Чисельність готельних підприємств у Львівській області, починаючи з 2003 р. по 2004 р., скоротилася на 3 готелі, і тільки з 2005 р. цей показник почав збільшуватися, найсуттєвіше зростання кількості готелів відбулося у 2011 р., темп приросту склав 43,4 % у порівнянні з 2010 р. Подібна ситуація спостерігається і з місткістю готелів. Так, починаючи з 2005 р., прослідковується чітка тенденція до збільшення кількості номерів у готелях, їх чисельність протягом 2005-2013 рр. зростає на 3810 одиниць, що становить 49,2%.

Збільшення чисельності підприємств готельного типу та номерного фонду протягом 2005-2013 рр. пов'язане із зростанням об'ємів в'їзного туризму і значним підвищенням завантаженості існуючих готелів.

Таблиця 2

Готелі та інші об'єкти тимчасового розміщення Львівщини

Роки	Кількість підприємств готельного типу, одиниць	Кількість номерів, одиниць	Житлова площа всіх номерів, тис. м ²
2003	85	3094	54,9
2004	82	3034	55,7
2005	100	3927	77,1
2006	110	4306	84,2
2007	128	4463	91,2
2008	148	4931	98,4
2009	155	5116	109,4
2010	159	5359	117,5
2011	228	6051	152,3
2012	247	7344	167,4
2013	272	7737	185,2

За даними соціологічних досліджень кількість готельних закладів змінюється практично щомісячно, тому навести точні дані щодо кількості готельних місць у цілому по області поки що неможливо. Це пов'язано з бурхливим розвитком приватного готельного бізнесу на тлі виникнення ринкових відносин в економіці країни. Як у курортних регіонах області (Моршин, Трускавець, Східниця), так і в історико-культурних центрах (Ансамбль історичного центру Львова, Державний історико-культурний заповідник "Густань", "Нагуевичі", Золота підкова України: Олеський замок, Золочівський замок, Підгорецький замок, Свірзький замок тощо), а також вздовж автомобільних трас з'являються готелі, пансіони та мотелі різної місткості та з різним рівнем комфортності [14, с. 6-9].

В основному можна виділити такі сильні сторони сфери гостинності Львівщини (рис. 2):

До слабких сторін розвитку сфери гостинності можна віднести (рис. 3):

Стратегічні напрями розвитку сфери гостинності Львівщини повинні враховувати:

- досягнення європейських і світових параметрів співвідношення якості послуг і цін на ці послуги на основі системних заходів щодо стандартизації рівня якості послуг і економічного стимулювання підприємств до їх підвищення;

- якнайшвидшу адаптацію нормативно-правових і законодавчих актів галузі сфери гостинності до стандартів, прийнятих у Європейському співтоваристві;

- створення привабливого туристичного іміджу регіону та просування регіонального турпродукту на національний та міжнародний туристичний ринок;

- розвиток матеріально-технічної бази та інфраструктури спортивно-оздоровчих видів туризму (модернізація з доведенням до рівня світових стандартів матеріально-технічної бази існуючих санаторно-курортних оздоровчих установ і об'єктів туристичної індустрії) [6];

- введення в експлуатацію новозбудованих рекреаційних об'єктів на основі розробки економічного механізму стимулювання інвестиційної діяльності у цій сфері;

- комплексний підхід до підвищення якості прийому туристів та сервісного обслуговування;

Рис. 2. Сильні сторони сфери гостинності Львівщини

Рис. 3. Слабкі сторони сфери гостинності Львівщини

- залучення зовнішніх інвестицій до реалізації програми регіонального розвитку, окремих проєктів, що входять до її складу, зокрема на розвиток інфраструктури для обслуговування рекреаційних потоків, – транспорт, торгівлю, зв'язок, виробництво продукції для використання у курортно-рекреаційній діяльності і сфері послуг [15, с. 1050];

- доведення до норм і міжнародних стандартів класифікації готелів, сертифікації інших засобів розміщення;

- доведення до міжнародного рівня організації ресторанної справи та її сервісного обслуговування [16, с. 200-207];

- розширення кількості та якості послуг, що надаються;
  - участь у роботі регіональних і європейських салонів і ярмарків;
  - здійснення системного маркетингу ринку сфери послуг;
  - створення сприятливих умов для інвестицій, податкового і митного регулювання розвитку регіону;
  - забезпечення раціонального використання та охорони ресурсів регіону, створення програм та планування подальших перспектив розвитку Львівської області.
- Виконання вищеперерахованих стратегій дасть змогу забезпечити:
- збільшення кількості туристів, які здійснюють подорожі у межах Львівської області, зокрема іноземців;
  - створення нових робочих місць;
  - збільшення обсягу наданих послуг індустрії гостинності;
  - підвищення рівня валового внутрішнього продукту;
  - збільшення обсягу надходжень до місцевих бюджетів від провадження гостинної діяльності.

5. Висновки

На підставі проведеного дослідження можна зробити наступні висновки.

Географічне розташування Львівської області сприяє розвитку всебічних зв'язків із європейськими країнами, що, у свою чергу, збільшує іноземні туристичні потоки, а отже й сприяє розвитку сфери гостинності.

Прийняття Державної цільової програми розвитку туризму та курортів на період до 2022 року, покращення законодавчої бази у цілому для сфери гостинності розробкою серії постанов Кабінету Міністрів, спрямованих на розвиток туризму, відміною готельного збору сприяють активізації розвитку сфери гостинності. Всі ці тенденції призвели до збільшення об'ємів в'їзного туризму з 142607 тис. осіб у 2003 р. до 188520 тис. осіб у 2013 р.

Для розвитку готельної індустрії Львівської області необхідно створювати позитивний туристичний імідж конкретного регіону чи міста, це може відбуватися за допомогою позиціонування міста як центра регіональної чи світової економічної активності, міста-легенди, де збереглися унікальні культурні пам'ятники історії та яке пов'язане з історичними особистостями та подіями та ін.

Виконання запропонованих стратегій дасть змогу збільшити потік іноземних туристів, створити нові робочі місця, розширювати спектр наданих послуг сфери гостинності, підвищення рівня валового внутрішнього продукту, що, у свою чергу, буде підштовхувати інвесторів будувати нові готелі в Україні загалом і на Львівщині зокрема, а отже розвивати готельну індустрію у цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Стратегія розвитку Львівської області до 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.loda.gov.ua/ua/priorities/strategy.
2. Александрова А. Ю. “Туристические ловушки” регионального развития / А. Ю. Александрова // Инициативы XXI века. – 2014. – № 2. – С. 52-57.
3. Бойко М. Г. Туристична привабливість України: закономірності формування та орієнтири розвитку / М. Г. Бойко // Інвестиції: практика та досвід. – 2009 – № 16. – С. 34.
4. Тупкало В. М. Стратегія розвитку готельного бізнесу в Україні / В. М. Тупкало, Г. П. Вітавська // Економіка та держава. – 2007. – № 4. – С. 43-44.
5. Карсекін В. І. Інвестиційна політика в готельному бізнесі: проблеми теорії і практики: монографія / В. І. Карсекін, Л. А. Бовш. – Харків, 2010. – 504 с.
6. Мальська М. П. Міжнародний туризм і сфера послуг / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк, Н. М. Ганнич. – К. : Знання, 2008. – 661 с.
7. Опанащук Ю. Я. Развитие гостиничного хозяйства в Украине: тенденции и перспективы / Ю. Я. Опанащук // Гостиничный и ресторанный бизнес. – 2004. – № 3. – С. 70-72.
8. Пуцентейло П. Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємництва : навч. посіб. / П. Р. Пуцентейло. – К. : ЦУЛ, 2007. – 300 с.
9. Русина Н. Проблеми та перспективи розвитку малих підприємств туристичної індустрії Львова / Н. Русина // Збірник тез Форуму молодих науковців Львівщини 22.05.2011 : тези доповідей. – Львів : Тріада Плюс, 2011. – Ч. 2. – С. 93-95.
10. Статистичний щорічник Львівської області за 2013 рік. – Львів : Головне управління статистики у Львівській області, 2013. – 374 с.
11. Кальченко О. М. Проблеми формування інвестиційної політики в туристичній галузі / О. М. Кальченко // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. – Чернігів : ЧНТУ, 2009. – 238 с. – (Серія “Економічні науки”).
12. Розпорядження Кабінету Міністрів України “Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку туризму та курортів на період до 2022 року” від 1 серпня 2013 р. № 638 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 68. – 2496 с.
13. Захарова С. Г. Державне регулювання інфраструктури туризму в Україні / С. Г. Захарова // Держава та регіони. – Запоріжжя, 2009. – Вип. 1. – С. 64-69.
14. Фарат О. В. Інноваційні напрями розвитку туристичної галузі Львівського регіону / О. В. Фарат, М. В. Марущак // Економіка. Управління. Інновації. – 2012. – № 2 (8). – С. 6-9.
15. Ворошилова Г. О. Розвиток інвестиційних процесів у міжнародному туризмі / Г. О. Ворошилова // Проблеми розвитку зовнішньоекономічних зв'язків і залучення іноземних інвестицій: регіональний аспект. – Донецьк : ДонНУ, 2010. – 1050 с.
16. Шупік Б. В. Зарубіжний досвід у регулюванні туризму / Б. В. Шупік // Держава та регіони. – 2009. – № 1. – С. 200-207.